

MEMO

Onderwerp:
Aanvulling MER voor Bestemmingsplannen
Buitengebied

Arnhem,
13 september 2012

Projectnummer:
B02047.000053.0100

DIVISIE MILIEU & RUIMTE

Van:
ing. P. Hartskeerl

Opgesteld door:
ing. P. Hartskeerl

Afdeling:
Divisie M&R Arnhem

Ons kenmerk:

Aan:
Gemeente Heerde
t.a.v. dhr H. de Muinck
Postbus 175
8180 AD HEERDE

Kopieën aan:

Aanleiding

De gemeente Heerde legt haar doelen voor het buitengebied vast in een structuurvisie en in een tweetal bestemmingsplannen, buitengebied West en buitengebied Oost. Ter onderbouwing van de besluitvorming over deze plannen is één milieueffectrapport (MER) opgesteld. Dit is verplicht omdat de plannen voorzien in m.e.r.-plichtige activiteiten (Besluit m.e.r.) en omdat er ontwikkelingen mogelijk zijn waarvoor een passende beoordeling nodig is vanuit de Natuurbeschermingswet 1998.

In haar toetsingsadvies (concept; nr. 2504-62; d.d. 20 januari 2012) op het MER is de Commissie voor de m.e.r. van oordeel dat, met de aanpassingen van het bestemmingsplan en een strikte toepassing van de Provinciale Stikstofverordening, een toename van stikstofdepositie uit het plangebied kan worden uitgesloten. De Commissie mist echter de onderbouwing.

In opdracht van de gemeente Heerde heeft ARCADIS een poging gedaan om deze onderbouwing alsnog te geven. Deze memo beschrijft het effect aan ammoniakdepositie op de Natura 2000 gebieden nadat de bestemmingsplannen zijn aangepast.

Aanpassing bestemmingsplannen

Met de aanbevelingen uit het MER heeft de gemeente Heerde een aantal aanpassingen doorgevoerd bij het toekennen van agrarische bouwblokken in beide bestemmingsplannen, namelijk:

- Alle bedrijven met een bestaand bouwblok kleiner dan een 0,5 ha, krijgen nu een bouwblok met maximaal 0,5 ha bij recht.
- Voor alle bedrijven met een bestaand bouwblok groter dan een 0,5 ha, wordt een bouwblok van maximaal 1 ha mogelijk bij recht.

- Met een afwijkingsbevoegdheid (dus niet bij recht) wordt 1,5 tot 2 ha aan agrarisch bouwblok mogelijk als de omgevingsfactoren zich daartegen niet verzetten.
- Omschakeling van grondgebonden veehouderij naar intensieve veehouderij is alleen mogelijk in het kader van de zogenoemde “afwaartse beweging”.

In de voorontwerpbestemmingsplannen ging de gemeente aanvankelijk uit van een passend agrarische bouwblok van circa 2 ha aan alle bestaande bedrijven met maximaal 1ha aan geconcentreerde bebouwing mogelijk. Via een afwijkingsbevoegdheid was het mogelijk om tot 1,5 of 2 ha uit te breiden. Voor intensieve veehouderij was uitbreiding tot een maximale bouwkvavel van 1 ha mogelijk.

Daarnaast heeft de gemeenteraad besloten om de actualisatie van het vigerende bestemmingsplan Uiterwaarden mee te nemen in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied Oost. Het gaat hier met name om (hoofd)melkveebedrijven, de meeste van deze bedrijven zijn volwaardige agrarische bedrijven. Twee van deze bedrijven hebben als neventak een camping. Vanuit de beleidslijn Ruimte voor de Rivier bestaat er een eenmalige uitbreidingsmogelijkheid van 10% van de bestaande bebouwing. De exacte oppervlakte van de bestaande bebouwing, inclusief een uitbreidingsmogelijkheid van 10%, is in het bestemmingsplan vastgelegd. Echter via een wijzigingsbevoegdheid is extra bebouwing, binnen het bestaande agrarisch bouwblok, mogelijk.

Methode

Na analogie van de alternatieven veehouderij uit het MER is een realistisch scenario, voor schaalvergroting in de veehouderij, maximaal ingevuld. Vertrekpunt zijn dezelfde 89 agrarische locaties in het plangebied (Oost en West) als in het MER, aangevuld met de 7 locaties met agrarisch bouwkvavel in het plangebied Uiterwaarden. Van deze locaties met een milieuvergunning met vee, krijgen 15 locaties geen bouwkvavel. De overige 81 locaties staan op kaart met een agrarisch bouwkvavel in de nieuwe bestemmingsplannen. De grootte van deze bouwkvakken zijn als volgt verdeeld:

	0,5 ha	1,0 ha	beleidslijn Ruimte voor de Rivier (10%)
Intensieve veehouderij	3	7	0
Grondgebonden veehouderij	42	21	7
Gemengd	0	3	0
Totaal	45	31	7

Vanuit de schaalvergroting in de veehouderij (zie §3.2.3 uit het MER) zijn de 89 agrarische bedrijven als volgt gemodelleerd naar stopper, blijver of groeier:

Stopper	Blijvers	Groeiers
Dit zijn de 13 bedrijven zonder bouwkvavel. deze bedrijven zullen op (korte) termijn stoppen of slechts hobbymatig verdergaan.	Dit zijn bedrijven met een bouwkvavel van 0,5 ha en niet kansrijk voor schaalvergroting, bijvoorbeeld doordat het bedrijf geen bedrijfsontwikkelplan heeft ingediend. Een deel van deze bedrijven zal op termijn stoppen en een deel zal mogelijk wel door willen groeien.	Dit zijn bedrijven met een bouwkvavel van 1 ha. Deze bedrijven groeien maximaal tot 2x de huidige omvang in melkrundervee of met intensieve veehouderij.

Stopper	Blijvers	Groeiers
	Dit zijn ook bedrijven met 1 ha aan bouwblok met een paardenhouderij als hoofdtak. Deze bedrijven gaan verder als paardenhouderij en schakelen niet (opnieuw) over tot melkrundvee of intensieve veehouderij. Eén grote paardenfokkerij met kleinere iv tak stopt met iv-tak.	Deze bedrijven groeien maximaal totdat het bouwblok van 1 ha is opgevuld en vertaald naar 218 nge aan varkens (=300 zeugen gesloten) of 200 nge aan melkrundvee (= ca. 150 melk- en kalfkoeien met bijbehorend jongvee).
		Deze bedrijven groeien maximaal tot aan de indicatief bepaalde salderingsgrens uit de Verordening Stikstof en Natura 2000 Gelderland ¹ .
		De bedrijven die nu al groter zijn dan 1 ha aan bouwblok, houden wat ze hebben

Omdat in de uiterwaarden, via een wijzigingsbevoegdheid, de bebouwing binnen het agrarisch bouwblok mogelijk meer mag toenemen dan de 10%, is modelmatig de omvang van het bestaande bouwblok beperkend voor de planologische mogelijkheden en niet de bebouwing. Op basis van deze planologische ruimte en de beschikbare milieuruimte, zijn de 7 bedrijven (totaal 712 nge aan vergunde rechten) in de Uiterwaarden als volgt gemodelleerd:

Stopper	Blijver	Groeier
De locatie aan Het Oever 7 is niet langer meer agrarisch in gebruik. Het besluit landbouw is niet meer van toepassing. Deze stopper levert 16 nge in.	Groei is voor 3 bedrijven uitgesloten op basis van de indicatief bepaalde depositiegrens. Deze grens is bepaald op basis van de drempelwaarden uit de provinciale stikstofverordening.	Drie bedrijven groeien met 164 nge (totaal) op basis van de volgende uitgangspunten: <ul style="list-style-type: none"> ■ Maximaal 2 keer de huidige omvang aan nge; ■ Maximaal uitbreiden tot 200 nge per ha bouwblok met melkrundvee; ■ Maximaal uitbreiden tot aan de indicatief bepaalde depositiegrens; ■ Indien het bedrijf nu al groter is dan de maximale groeimogelijkheden, dan houdt het bedrijf wat hij heeft aan vee.

Voor alle bedrijven geldt dat ze in de komende planperiode minimaal voldoen aan de emissienormen uit het Besluit huisvesting.

De ammoniakemissies en -deposities uit dit scenario zijn vervolgens berekend met het verspreidingsmodel OPS-pro en vergeleken met de volgende 3 referentiesituaties:

- De huidige vergunde situatie (Web-BVB Gelderland 2010).
- De huidige vergunde situatie gecorrigeerd op de feitelijke stalbezetting van 71% (bron: CBS-Statline 2010).
- De huidige vergunde situatie gecorrigeerd op het Besluit huisvesting.

¹ Hierdoor geldt een depositiegrens van 0,5% van de kritische depositiewaarde voor de Veluwe en 1 % van deze waarde voor de Rijntakken. Daarboven is saldering verplicht. De depositie moet eerst afnemen en afgeroomd worden voordat deze bedrijven in emissie kunnen groeien.

Resultaat

De stoppers leveren 432 nge in en voor de groeiers is ruimte voor 1094 nge extra t.o.v. de huidige vergunde situatie. In totaal groeit hierdoor de veestapel in het buitengebied van de gemeente Heerde met bijna 10%, van 6.815 nge in de huidige situatie tot 7.477 nge in het scenario. De totale ammoniakemissie daalt hierdoor licht van 90.687 kg Nh3 in de huidige vergunde situatie tot 90.398 kg Nh3 in het scenario. Deze afname komt door het omschakelen naar emissie-arme stallen vereist door het Besluit huisvesting.

Voor de 7 bedrijven met intensieve veehouderij en de 3 bedrijven met gemengde veehouderij (allen met 1 ha bouwblok) zijn 4 bedrijven aangemerkt als groeier. Deze bedrijven hebben enige milieuruimte voor een beperkte groei van het aantal dieren.

Overigens, door het project Hoogwatergeul Veessen-Wapenveld worden 9 bedrijven uitgeplaatst en maximaal 2 melkveebedrijven teruggeplaatst. In totaal wordt hierbij zo'n 25.000 kg Nh3 aan ammoniakemissie ingeleverd. Dat is zo'n 30% van de ammoniakemissie in het totale plangebied van Heerde-West en Heerde-Oost. Op deze autonome ontwikkeling heeft het bestemmingsplan besluit geen invloed en is daarom geen onderdeel van het scenario. Het plaats het e.e.a. echter wel in perspectief.

Maximaal benutten bouwblok

Als alle bedrijven met een intensieve of gemengde veehouderij hun agrarisch bouwblok opvullen tot 100.000 leghennen per hectare en als alle andere bedrijven hun agrarisch bouwblok opvullen tot 150 melk- en kalkkoeien met bijbehorend jongvee per hectare, dan zou de veestapel in het plangebied groeien tot in totaal 11.646 nge met een ammoniakemissie van 190.432 kg Nh3. De totale veestapel is dan bijna twee keer zo groot (1,9) als in de huidige vergunde situatie en de ammoniakemissie meer dan twee keer zo groot (2,3). De melkrundveesector wordt ongeveer twee keer zo groot en de (kleine) iv-sector 3,5 keer zo groot als in de huidige situatie.

Omdat in beide voorontwerp bestemmingsplannen omschakeling naar intensieve veehouderij eenvoudiger was, was in het MER nog sprake van 8x zoveel ammoniakemissie uit stallen door 71 bouwblokken te vullen met 100.000 legkippen.

Deze maximale benutting van het bouwblok is echter geen optie omdat de Natuurbeschermingswet 1998 en de Verordening Stikstof en Natura 2000 Gelderland dit niet toestaat.

In de bijlage zijn de tabellen opgenomen met per relevant habitatype de ammoniakdepositie veroorzaakt door het hiervoor beschreven scenario. Het betreft de habitats van de Natura 2000-gebieden Veluwe en Uiterwaarden IJssel in het studiegebied. Daarnaast is de ammoniakdepositie berekend op het beschermde natuurmonument Buitenplaats Vosbergen, de WAV-gebieden en de overige EHS met bestemming natuur.

Voor alle relevante habitats van de Natura 2000-gebieden in het studiegebied geldt dat er sprake is van een toename aan ammoniakdepositie t.o.v. de vergunde situatie. Deze situatie is gecorrigeerd op de feitelijke stalbezetting. Dat geldt ook voor de overige gebieden binnen de Ecologische Hoofd Structuur (EHS) met de bestemming natuur. Voor het EHS-deel dat is aangewezen volgens de Wet Ammoniak Veehouderij geldt een afname aan ammoniakdepositie. Deze verandering in ammoniakdepositie komt overeen met de verandering in deposities zoals onderzocht in het MER.

Conclusies

Op basis van een reëel scenario kan worden gesteld dat zelfs na het beperken van de omvang van de agrarische bouwblokken, nog steeds sprake is van een gemiddelde toename aan ammoniakdepositie. Hierdoor zijn significant negatieve effecten, op de Natura 2000 gebieden Veluwe en Uiterwaarden IJssel, niet uit te sluiten.

Deze toename aan ammoniakdepositie is voornamelijk te wijten aan het verschil tussen de vergunde en de (schatting van de) werkelijk gehouden dieraantallen. Dit verschil is 29% van het vergunde aantal (zie memo Arcadis met CBS-analyse stalbezetting; d.d. 20 december 2011). Door het toepassen van emissiearme huisvesting (Besluit huisvesting) is weliswaar autonoom voorzien in een daling van de emissies, maar deze daling en een nadere begrenzing van de bouwblokken is niet groot genoeg om het effect van een mogelijk opvulling van de werkelijk gehouden tot de vergunde dieraantallen te compenseren.

Door het stellen van extra voorwaarden voor het omschakelen van grondgebonden veehouderij naar intensieve veehouderij en het nader begrenzen van de agrarisch bouwblokken, is het risico op een toename van de stikstofdepositie op de Natura-2000 gebieden ten opzichte van de huidige situatie, *kleiner* dan in het voorontwerp bestemmingsplan. Dit blijkt vooral uit het verschil aan ammoniakemissie uit stallen bij het maximaal benutten van de 76 agrarische bouwblokken.

Hiermee is de modelmatige onderbouwing geleverd dat, met het aanpassen van het bestemmingsplan en een strikte toepassing van de Stikstofverordening, het risico op een toename van de stikstofdepositie uit het plangebied is geminimaliseerd. De gemeente voldoet hiermee aan haar onderzoeksplicht vanuit de Natuurbeschermingswet, om op hoofdlijnen na te gaan of er kans is op aantasting van de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000 gebieden. Deze kans is dus minimaal.

Beschouwend

Het scenario is theoretisch, gebaseerd op de trendmatige ontwikkeling in de landbouw en een maximale benutting van het bouwblok binnen de beschikbare geurruimte (Wet geurhinder veehouderij), depositieruimte (drempelwaarden uit de Verordening Stikstof en Natura 2000 Gelderland) en voorgenomen planregels. Hierdoor groeit de veestapel in het buitengebied van Heerde met ruim 8%. Deze groei is echter niet waarschijnlijk omdat:

- Het plangebied is ingeklemd tussen de Veluwe en de Uiterwaarden van de IJssel met overbelaste natuurgebieden met een strikte bescherming vanuit de Natuurbeschermingswet 1998 en de provinciale verordening stikstof. Een deel van de uiterwaarden is zelfs gelegen in het plangebied
- Uit verschillende studies van het LEI, banken en veehouderij-economen (b.v. InterPIG) valt af te leiden dat de omvang van de nationale veestapel wellicht niet zoveel zal veranderen door enerzijds de beperkte mestafzetruimte en anderzijds de sterke Nederlandse concurrentiepositie (zie ook de bronverwijzingen in het MER).

Het ontwerpbestemmingsplan biedt agrarische bedrijven enige ontwikkelingsmogelijkheden met een beperkt milieueffect. Dit effect is wellicht verwaarloosbaar door de ontwikkelingen rond:

- De schaalvergroting: minder bedrijven met meer vee en meer middelen voor investering op locatie in staltechnieken (emissiearm).

- De Verordening Stikstof en Natura 2000 Gelderland.
- De Programmatische aanpak Stikstof: rijk aanpak voor economische ontwikkeling met behoud van de natuurdoelen van Natura 2000.

Tenslotte zijn ruim 120 agrarische bouwvlakken ingeleverd ten opzichte van de vigerende bestemmingsplannen. Deze bouwvlakken krijgen nu de bestemming wonen.

Vanuit deze beschouwing biedt het bestemmingsplan buitengebied (oost en west) van Heerde een goede balans tussen het beschermen van de natuur- en milieuwaarden enerzijds en ruimte voor nieuwe economische activiteiten anderzijds.

Bijlage Memo aanvulling bestemmingsplannen buitengebied Heerde:

Ammoniakdepositie in mol N/ha/jaar op Natura 2000-gebieden en beschermd Natuurmonument t.o.v. de referentie Huidige Situatie gecorrigeerd op de gemiddelde stalbezetting (= HS +CBS).

	minimaal	maximaal	gemiddeld	gemiddeld HS +CBS
Beschermd Natuurmonument: Buitenplaats Vosbergen	53,2	196,3	74,0	23,7
Rijn_H3150_Meren met waterplanten	1,4	116,9	30,3	1,7
Rijn_H3260_Rivieren met waterplanten	1,0	3,6	2,1	14,7
Rijn_H3270_Pioniervegetatie slikoevers	6,0	34,0	18,2	10,8
Rijn_H6120_Stroomdalgraslanden	1,6	44,7	15,3	1,6
Rijn_H6120A_Stroomdalgraslanden - in ruime zin	1,9	1,9	1,9	6,2
Rijn_H6430A_Moerasruigten	1,6	30,7	8,3	7,3
Rijn_H6430C_Boszomen	9,5	10,8	9,9	22,4
Rijn_H6510A_Soortenrijke beemden: Glanshaverhooilanden	0,9	138,6	28,7	1,5
Rijn_H6510B_Soortenrijke beemden: Glanshaver- en vossenstaarhooilanden	1,5	2,0	1,8	25,3
Rijn_H91E0A_Vochtige alluviale bossen: Zachthoutoibossen	1,3	308,7	32,6	67,2
Rijn_H91F0_Droge hardhoutoibossen	3,0	255,6	83,9	23,7
Velu_H2310_Stuifzandheiden	0,9	54,6	7,6	6,6
Velu_H2320_Binnenlandse kraaiheiheiden	1,2	34,4	3,3	3,1
Velu_H2330_Zandverstuivingen	1,2	30,5	3,6	3,1
Velu_H3130_Zwak gebufferde vennen	2,0	19,3	5,7	4,9
Velu_H3160_Zure vennen	2,0	3,2	2,8	2,2
Velu_H3260_Rivieren/beken met waterplanten	2,5	30,6	12,2	9,5
Velu_H4010_Vochtige heiden	1,2	27,3	4,3	3,9
Velu_H4030_Droge heiden	1,1	56,1	6,8	6,0
Velu_H5130_Jeneverbesstruwelen	1,8	4,6	2,6	2,1
Velu_H6230_Heischrale graslanden	4,0	13,9	6,9	6,0
Velu_H6410_Blauwgraslanden	1,8	4,6	2,5	2,0
Velu_H7110_Heideveen	2,1	3,6	3,0	2,4
Velu_H7150_Pioniervegetaties met snavelbiezen	1,3	2,9	1,9	1,5
Velu_H9120_Beuken-eikenbossen	1,1	30,2	3,3	2,6
Velu_H9190_Oude eikenbossen	1,1	58,4	6,2	5,1
Velu_H91E0_Beekbegeleidende bossen	2,0	3,4	3,0	2,3

Ammoniakdepositie in mol N/ha/jaar op de WAV-gebieden en de overige EHS natuur t.o.v. de referentie Huidige Situatie gecorrigeerd op de gemiddelde stalbezetting (= HS +CBS):

	minimaal	maximaal	gemiddeld	Gemiddeld HS +CBS
WAV-gebieden	25	109	57	64
Overige EHS-natuur	12	1059	72	56